

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. І. Франка, 19
тел.: (044) 235-23-78, факс: 235-32-57
E-mail: info@mincult.gov.ua

23.04.2018 742/22-2/10-18

11/10-202 № від 02.03.2018

На № _____

Народному депутату України
Гопко Г.М.

Шановна Ганно Миколаївно!

На Ваше депутатське звернення від 27 лютого 2018 року № 128/76-18/03, направлене листом Голови Верховної Ради України А. Парубія, щодо модернізації бібліотечної мережі України та впровадження єдиної електронної системи Міністерство культури України інформує про наступне.

Щодо впровадження єдиного електронного каталогу для бібліотек країни та введення єдиного електронного читацького квитка.

Бібліотеки України, які належать до різних систем і відомств, формують власні електронні каталоги та бази персональних даних користувачів в обраних ними автоматизованих бібліотечних інформаційних системах (АБІС). Питання об'єднання таких електронних ресурсів в єдиний електронний каталог або базу персональних даних користувачів вимагає врегулювання організаційних, правових, методичних, програмно-технічних аспектів взаємодії держателів або розпорядників таких ресурсів (органи державної влади та місцевого самоврядування, державні підприємства, установи та організації різних систем і відомств тощо). Окрім цього, перспективи впровадження єдиного електронного каталогу для бібліотек України та введення електронного читацького квитка прямо пов'язані із такими показниками, як комп'ютеризація, автоматизація та інтернетизація бібліотечно-інформаційних установ.

Відповідно до статистичних даних станом на 01.01.2017 р. в Україні діє 32772 бібліотеки. Із загальної кількості 16227 бібліотек сфери впливу Мінкультури, переважна більшість з яких – 13244 знаходяться у сільській місцевості. На сьогодні лише 31% публічних бібліотек мають комп'ютери, з них 21% – сільські бібліотеки. Власні електронні каталоги веде 341 бібліотека. Кількість бібліотек, що надають доступ до мережі Інтернет, становить 3 953 (24%), з яких 1 860 (14%) це сільські бібліотеки.

Таким чином, вирішення завдання впровадження єдиного електронного каталогу та єдиного читачького квитка знаходиться у прямій залежності від стану забезпечення потреби бібліотек України в засобах інформатизації бібліотечних процесів, в т.ч. забезпечення сучасною комп'ютерною технікою та відповідним програмним забезпеченням, гарантуванням доступу до Інтернет.

Принагідно інформуємо, що формування в Україні інтегрованого простору бібліотек був ознаменований схваленням "Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи "Бібліотека — XXI", виконання якої мало на меті організацію: єдиного національного депозитарію електронних бібліотечних ресурсів; єдиної інформаційної інфраструктури, яка б охоплювала бібліотеки та архівні установи і забезпечувала належний рівень роботи працівників зазначених установ з використанням сучасних інформаційних технологій; базових центрів переведення в електронну форму документів, які зберігаються у бібліотечних, архівних та музейних фондах; єдиного веб-порталу "Бібліотека — XXI", створення розподіленої системи зберігання бібліотечних інформаційних ресурсів з єдиними правилами каталогізації та довідково-пошуковим апаратом.

Програма була як складовою Національної програми інформатизації. Відсутність її фінансування унеможливило виконання поставлених питань.

Щодо приєднання до міжнародних бібліотечних систем з метою вільного доступу українських читачів до зарубіжних бібліотечних ресурсів.

Користувачі бібліотек України мають вільний доступ до зарубіжних бібліотечних ресурсів, серед яких проекти Бібліотеки Конгресу США «American Memory» та Світова цифрова бібліотека (World Digital Library, проект Європейської Комісії зі створення загальноєвропейської електронної бібліотеки Europeana, Цифрової бібліотеки Німеччини (Deutsche Digitale Bibliothek,) проект Міністерства освіти, культури та спорту Іспанії Hispana, онлайн-бібліотека Національної бібліотеки Франції Gallica, програма ЮНЕСКО "Пам'ять світу" (Memory of the World), та багатьох інших потужних бібліотечних онлайн-зібрань Німеччини, Данії, Фінляндії, Великобританії, Канади, Японії, Китаю, Австралії, Ірану, Марокко, Казахстану, Малайзії, Філіппін, Республіки Корея, Таїланду, Монголії, Ефіопії, Австрії, Данії, Угорщини, Норвегії, Росії, Швеції, Чехії, Болгарії, Швейцарії, та багатьох інших.

Наряду з участю бібліотек України у програмах міжнародного книгообміну, інтенсифікувалися процеси інтеграції електронних інформаційних ресурсів бібліотек світу. Практика засвідчує основні напрями поглиблення бібліотечної співпраці, зокрема у створенні зведених каталогів, участі в корпоративній каталогізації, розвитку інтегрованих бібліотечних інформаційних систем.

У сучасному бібліотечному співтоваристві ці явища виражаються в концепції створення єдиного бібліотечно-інформаційного простору. Головними принципами такої інтеграції бібліотечних ресурсів є: технологічна єдність, єдність простору метаданих і єдність методичних принципів оброблення бібліотечних ресурсів.

Досвід інтеграції бібліотечних інформаційних ресурсів ґрунтується на створенні корпоративних автоматизованих бібліотечних інформаційних систем.

Особливостями розвитку українських бібліотечних систем корпоративної каталогізації є регіональна взаємодія бібліотечних установ різних типів та форм власності. Ініціаторами, як правило, виступають обласні універсальні наукові бібліотеки (ОУНБ): на їхніх потужностях розгортається міжбібліотечна інформаційно-комунікаційна взаємодія — від співпраці книгозбірень регіону в комплектуванні та опрацюванні нових надходжень через створення спільних баз даних до формування корпоративних бібліотечних систем.

Активне використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) поглиблює міжбібліотечну взаємодію та зв'язок бібліотек з іншими суб'єктами інформаційної сфери. Незважаючи на те, що в Україні відсутня загальна концепція бібліотечного корпоративного руху, існує багато прикладів співробітництва і партнерства бібліотечних закладів на регіональному й міжрегіональному рівнях, за відомчим та міжвідомчим принципами, серед яких, зокрема:

- проект «КОРДБА» — корпорація бібліотек з аналітичного розпису періодичних видань, що об'єднує бібліотеки України для дітей, які на основі розподіленого розпису періодичних видань з 2010 року створюють бібліографічні записи для формування зведеної БД статей, котру представлено на сайті Національної бібліотеки України для дітей;
- зведений електронний каталог періодичних видань з фондів провідних бібліотек Харкова, що створюється на базі Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка з 2000 року;
- онлайновий Центрально-український кооперативний каталог (ЦУКК), в якому беруть участь заклади різного відомчого підпорядкування. Адмініструє ЦУКК Кіровоградська ОУНБ ім. Д. І. Чижевського з 2000 року;
- Електронні бази краєзнавчих видань Тернопільської області - корпоративний проект Тернопільської ОУНБ, у якому з 2009 року беруть участь беруть окрім бібліотек міста та області, місцеві ЗМІ, вищі навчальні заклади, видавництва міста та області, окремі автори.
- Бібліотечний довідник «Ресурси бібліотек міста Миколаєва» - зведений електронний каталог Миколаївської обласної бібліотечної асоціації (МОБА), що дає можливість доступу до вищезазначеного каталогу бібліотек — учасниць проекту;
- Придніпровський корпоративний каталог (ПКК) — започаткований

2008 року проект Дніпропетровської ОУНБ.

За ініціативи Рівненської ОУНБ створено консорціум «Історична Волинь», в який увійшли також Хмельницька, Тернопільська, Житомирська, Волинська ОУНБ, Національна історична бібліотека України, Брестська обласна бібліотека Республіки Білорусь, а також обласні музеї й архіви. В рамках проекту створюються бібліографічна та повнотекстова баз даних з історичними відомостями про Волинь.

Щодо створення зведеного каталогу нових видань та реформування системи поповнення бібліотечних фондів.

На виконання пункту 3 Розділу II «Прикінцевих положень» Закону України від 28.01.2016 № 954-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення системи державного управління у книговидавничій сфері» наказом Міністерства культури України від 28.07.2016 № 612 утворено державну установу «Український інститут книги».

Метою створення Інституту є концентрація розпорошених між органами державної влади функцій щодо вироблення й реалізації державної політики в сфері літературної, книговидавничої та бібліотечної діяльності.

Протягом 2018 року Український інститут книги реалізуватиме випуск книжкової продукції за програмою «Українська книга» та здійснювати поповнення фондів публічних бібліотек україномовними виданнями. Наразі Інститутом опрацьовуються нормативно-правові документи, які будуть регулювати дані питання. Планується що найближчим часом документи будуть подані на реєстрацію до Міністерства юстиції України.

Також, Інститутом буде реалізовувало проект «Цифрова бібліотека» - універсальний централізований електронний ресурс, що об'єднуватиме найкращі здобутки національної художньої та наукової класики, найбільш вагомі колекції української періодики, стародруків та зразків візуальних мистецтв, а також забезпечуватиме потенційний доступ до них усім громадянам України та користувачам з-за кордону.

Щодо питань оцифрування бібліотечних фондів.

Робота з оцифрування документів із власних фондів бібліотек для представлення їх у власних електронних колекціях, на власних чи корпоративних веб-порталах регламентується законами України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про авторське право та суміжні права», діючими стандартами з бібліотечної та видавничої справи, локальними правовими актами тощо. Зазвичай першочергово підлягають переведенню в електронну форму (оцифрування) документи: які відповідають профілю комплектування конкретних електронних бібліотек, які не охороняються авторським правом, на які закінчився строк охорони авторського права чи на які поширюється дія нормативно-правових актів із питань авторського

права та суміжних прав (у разі надання відповідного дозволу автором або особою, яка володіє авторськими правами).

Також, Міністерство культури та Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого реалізують спільний проект «Електронна бібліотека. Культура України».

Мета проекту - забезпечення рівної можливості безкоштовного доступу користувачів до надбань української культури і мистецтва за допомогою Інтернет мережі, створення електронних копій друкованих документів для збереження культурної спадщини, що знаходиться у фондах бібліотек та інших закладів культури та запобігання фізичного зносу документів, підвищення ефективності використання документів, розкриття фондів бібліотек, музеїв, архівів та інших закладів культури з питань культури і мистецтв.

Формується чотири колекції Електронної бібліотеки:

- історія культури, теорія культури, культурологія;
- мистецтво (архітектура, скульптура, живопис, графіка, декоративно-прикладне мистецтво, народні художні промисли, музика, танець, хореографія, театр, цирк, естрада, видовищні мистецтва, кіномистецтво, художня фотографія);
- етнографія (народи України, матеріальна культура, духовна культура);
- заклади культури (бібліотеки, музеї, архіви, культурно-мистецькі освітні установи, фонди, товариства, об'єднання, асоціації, українські культурні центри за кордоном).

Протягом 2017 року Електронна бібліотека поповнилася на 974 документа (134 042 стор.). На сьогодні її колекції містять - 8924 док.. У 2018 році планується поповнення на 1000 документів.

Також, Міністерство культури разом з Національною бібліотекою України ім. Ярослава Мудрого реалізують проект «Зведений каталог оцифрованих видань». Даний проект - це інтегрований інформаційний ресурс, що містить інформацію про цифровий контент, вироблений публічними (загальнодоступними) бібліотеками України. Створений у 2016 році на виконання наказу Міністерства культури України для досягнення наступних цілей: акумуляції інформації про оцифровані видання публічних бібліотек України; взаємного інформування бібліотек про наявність оцифрованих видань у своїх фондах, в тому числі представлених онлайн; планування процесу оцифрування видань публічними бібліотеками України для уникнення дублювання в роботі; надання користувачам якісно нових можливостей роботи з електронними копіями видань, представлених публічними бібліотеками України, з єдиної точки доступу.

Каталог представлений на сайті Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого (<http://digit.catalogue.nplu.org/>) у вільному доступі для користування та вже нараховує понад 6,5 тис. бібліографічних

записів з посиланнями на повні тексти документів відповідних бібліотек. Протягом 2018 року планується поповнити вищезазначений каталог на 2000 бібліографічних записів за умови, що бібліотеки-учасниці надсилатимуть дані.

Щодо допомоги й підтримки з боку Верховної Ради України для найшвидшої та найякіснішої реалізації зазначених заходів.

Виходячи з вищевикладеного та враховуючи важливість питань модернізації бібліотек Міністерство культури України просить врахувати при формуванні державного та місцевих бюджетів на 2019 рік виділення коштів на інформатизацію бібліотек (у тому числі й на придбання обладнання для оцифрування бібліотечних фондів).

З повагою

Міністр

Є.М. Нищук